

De ultieme Nederlandse Brel-biografie

Na 'De passie en de pijn' van Johan Anthierens en 'Brel' van Mohamed el-Fers die vijf jaar geleden werden uitgebracht, is er nu 'Jacques Brel, Leven en liefde 1929-1978' van de Nederlandse muziekgpublicist René Seghers. Deze zeer goed gedocumenteerde biografie is fraai geïllustreerd en een aanrader voor wie meer wil weten over de Belgische zanger die 25 jaar geleden overleed.

RENE DE WITTE

Echte Brel-liefhebbers hebben al lang 'Brel, une vie' van de Franse auteur Olivier Todd in huis. Dit boek bracht in 1984 een ontluisterend beeld van de Belgische zanger en schetst hoe Brel een verzekerde toekomst bij het familiale kartonbedrijf Vanneste & Brel liet schieten voor het onzekere bestaan als artistieke bohémien in Parijs. Aan de hand van talrijke interviews met intimi en kennissen van Brel schetste Todd het portret van een man die echtelijke trouw niet in zijn woordenboek had staan, die nors uit de hoek kon komen, eigenlijk een onverbeterbare betweter was, maar wel een oeuvre van meesterlijke chansons achterliet, alsook een aantal beklemmende films zoals 'Franz' of 'Les risques du métier'.

Vreemd genoeg werd het boek van Todd nooit vertaald in het Nederlands. Ondanks de minder fraaie passages over Brel, wordt 'Une vie' van Todd door zijn erven nog altijd beschouwd als het standaardwerk over de artiest. Wie in Brussel de tentoonstelling 'Brel le droit de rêver' bezoekt, treft in het winkeltje van de Stichting Brel, naast de eigen fraaie catalogus, vooral het boek van Todd aan. Aandacht voor bijvoorbeeld 'Grand Jacques, le roman de Jacques Brel' (1998) van Marc Robine is er niet. Dat is geen toeval. De erven, lees: Brels echtgenote Miche en zijn dochter France, lusten geen boeken die niet door hen zijn geautoriseerd.

Dat het boek van Todd nooit werd vertaald in het Nederlands, had ongetwijfeld te maken met de steeds weerkerende aankondiging van een Brel-biografie van de pen van de betreurde Vlaamse journalist-auteur Johan Anthierens. Vijftien jaar lang liet Anthierens zijn fans op hun honger zitten, tot vijf jaar geleden 'De passie en de pijn' verscheen. Zoals verwacht en ge-

vreesd werd het geen biografie in de traditionele betekenis van het woord, maar een lang essay over Brel, bekeken door de bril van Anthierens.

'Brel' van de Nederlandse auteur Mohammed El-Fers was wel een echte biografie, maar bevatte nogal wat storende fouten. Het boek werd overigens uit de handel gehaald door de erven-Brel. Het is nu opnieuw uitgebracht in een verbeterde versie. De grote aandacht voor het laatste optreden van Brel in Amsterdam, maakt dat het boek eerder interessant is voor een Nederlands, dan een Vlaams publiek.

LEVENSGEZELIN

Ook 'Jacques Brel, Leven en liefde 1929-1978' is van de hand van een Nederlander: René Seghers, een schrijver die in tegenstelling tot Anthierens; geen grote notoriëteit geniet in kringen van Vlaamse Brel-adepten. Dat belet niet dat zijn boek een aangename verrassing is, ondanks het af en toe wollige taalgebruik. Gelukkig vormt dat geen hinderpaal om als lezer door het leven van Brel te fietsen.

Echt nieuwe dingen leert de Brel-kenner niet, al is het interview met Maddy Bamy als afsluiter van het boek wel intrigerend. Bamy was de laatste levensgezellin van Brel. Zij deelde zijn zes laatste levensjaren, onder meer op het onherbergzame eiland Hiva Oa in de Stille Oceaan. Het gesprek met Bamy levert de auteur ongetwijfeld de banbliksems op van de erven Brel. Het is de jongste maanden - naar aanleiding van de herdenking van Brels dood - bij wijlen zielig geweest hoe dochter France de relatie van haar vader met Bamy beschreef. Maddy Bamy was volgens France weinig meer dan een verpleegster. Zij onder-

scheidt zich volgens France van de andere minnaressen van Brel 'door het feit dat zij niet in de schaduw blijft en zichzelf probeert te profileren en te verrijken. Het boek van Seghers doorprijkt die stelling.

René Seghers baseert zijn boek op de uitgebreide bibliografie over Brel die goed is voor bijna een lopende meter papier. Die bibliografie wordt, samen met een uitgebreide disco-, film- en videografie, in bijlage in het boek opgenomen. Het maakt van het boek ook een interessant naslagwerk. De grote verdienste van Seghers is dat hij alle boeken over Brel heeft gelezen en daaruit het beste heeft samengebracht. Zo kon hij het beeld over een getraumatiseerde jonge Brel corrigeren aan de hand van de boeken die Pierre Brel, broer van Jacques, schreef over hun jeugd-jaren. Voor Brel-liefhebbers is dat allemaal niet nieuw, voor wie pas nu dieper wil ingaan op het personage zijn de passages van Pierre over Jacques en hemzelf onmisbare informatie.

Toch is het boek van Seghers niet volledig compleet. Zo heeft hij 'Jacques Brel, j'attends la nuit' gemist. Dat boek van de hand van de Franse auteur Paul-Robert Thomas is een belangrijk document. Thomas werkte als geneesheer in de buurt van Paapeete toen hij in 1976 bevriend raakte met Brel. In zijn boek vindt men de weerslag van talloze nachtelijke gesprekken tussen hem en Brel. Brel praatte uren aan een stuk, filosofeerde, mijmerde. Het boek schetst het portret van een man die Europa was ontvlucht, zijn verbittering nauwelijks verhulde en behoorlijk grof uit de hoek kon komen. Brel had naast minder fraaie karaktertrekken voor sommigen een groot hart. Het boek van Paul-Robert Thomas had een mooie aanvulling kunnen zijn bij het verhaal van Seghers. 'Leven en liefde' is desondanks toch de ultieme Nederlandstalige Brel-biografie geworden.

René Seghers - Jacques Brel, Leven en Liefde 1929-1978 - 2003, Tielt, Tirion/Lannoo, 256 blz., 26,90 euro, ISBN 90-4390-512-7.

René Seghers gaat op zaterdag 1 november op de Antwerpse Boekenbeurs uitvoerig in op het leven van Jacques Brel, 11 uur in Zaal Retorica.